

Tez Özetleri

Hazırlayan: Yayın Kurulu

YENİ YOKSULLUĞUN YENİ AKTÖRLERİ: ÇUKUROVA'NIN ÖTEKİ ÇOCUKLARI

ÖZBEK, Ayşegül

Yüksek Lisans, Orta Doğu Teknik
Üniversitesi, Sosyoloji

Danışman: Doç. Dr. Ayşe Gündüz Hoşgör
2007, 175 s.

Bu çalışmada 1990'lı yılların başında Şırnak'taki köylerinin boşaltılması sonucu Adana'nın Karataş ilçesine bağlı Tuzla Belediyesi sınırları içerisinde bulunan Karagöçer ve Kapıköy bölgelerine göç eden, uzun yıllar bu bölgede çadırlarda yaşayan, tarlalarda çalışan tarım işçisi çocukların sosyo-ekonomik durumları, yaşam ve çalışma koşulları, eğitim durumları ve gelecekte beklenenleri incelenmiştir. Ayrıca bu tez ile Karagöçer ve Kapıköy bölgesindeki çocukların aileleriyle birlikte yaşamış oldukları yoksulluk, yoksunluk ve sosyal dışlanma olgusu vurgulanmış, bu insanların her türlü sosyal ve politik haklardan nasıl mahrum kaldıkları irdelenmiştir. Araştırmanın temel sorusu Karagöçer ve Kapıköy bölgelerinde yaşanan çocuk işçiliğinin nedenleridir. Araştırma sonuçları bölgede yaşanan çocuk işçiliğinin nedenlerinin 1990'lı yılların başında yaşanan köy boşaltmaları sonucu ailelerin Tuzla'ya göçleri ile başlayan yoksulluk, yoksunluk, sosyal dışlanma ve vatandaş olarak sosyal ve politik haklardan yararlanamama olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla bu çalışma, tüm bu olumsuz koşulların nasıl çocuk yoksulluğuna ve buna bağlı olarak da çocuk işçiliğine yol açtığını kavramsal olarak açıklamakta ve çocukların işçilik durumlarını ailelerinin içinde bulunduğu yoksulluk, yoksunluk, sosyal dışlanma ve vatandaşlık haklarından yararlanamamaları üzerinden aktarmaktadır.

Çalışmanın temel önermelerinden birisi araştırmaya konu olan çocukların farklı bir çocuk işçisi kategorisi oluşturmalarıdır. Her ne kadar bu çocuklar tarım sektöründe çalışıyor ve mevsimlik tarım işçisi çocuklarla benzer koşullarda yaşıyor olsalar da uzun yıllardır

bölgeye yerleşmiş olan ailelerin çocukları olarak mevsimlik, geçici tarım işçisi konumunda sınıflandırılmamalıdır. Araştırmanın bir diğer önemli önermesi ise bu çocukların ailelerinin diğer zorunlu göç mağduru ailelerden farklı olarak şehirlere yerleşmek yerine kırsal bir bölgeye yerleşmiş olmalarıdır. Bu nedenle bu insanlar şehirde erişilmesi kolay olan pek çok hizmetten de mahrum kaldıkları için zorunlu göç mağduru diğer ailelerden daha dezavantajlı durumdadırlar. Tüm araştırma bulguları bu ailelerin çocuklarıyla birlikte Türkiye'nin en yoksul kesiminin bir parçası olduklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk işçiliği, çocuk yoksulluğu, yeni yoksulluk, sosyal dışlanma, vatandaşlık, zorunlu göç, mevsimlik tarım işçiliği ve mevsimlik tarım işçileri

PLANLAMADA AFET BİLGİ SİSTEMİ VE YÖNETİMİNİN COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ İLE MODELLENMESİ:

ADANA

YİĞİTER, Nazan Duygu

Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi, Şehir
ve Bölge Planlama Bölümü

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şule Tüdeş
2008, 217 s.

Ülkemizde deprem, sel, taşkın, heyelan, çığ gibi doğal olaylar sıkça yaşanmaktadır ve bedeli ağır olmaktadır. Bu doğal olayları afete dönüştürmemek, önceden alınan önlemlerle zararları en aza indirmek yer-bilimci, mühendis, mimar ve şehir plancıların mesleki uygulamalarında birincil yaklaşımlar olmalı ve bu yaklaşımlar doğrultusunda çok katmanlı ve çok aşamalı bir süreç olan afet yönetimi oluşturulmalıdır. Afet yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemleri çok etkin bir araçtır. Bu çoklu katmanların ve çoklu süreçlerin analizinde CBS doğru karar verme sürecini hızlandırarak, afet öncesi ve sonrası zarar azaltma ve kayıp önlemede mekana bağlı

analizlerin yapıldığı tartışmasız bir bilgi sistemidir. CBS destekli kurulan çok disiplinli bir Afet Bilgi Sistemi, özellikle planlılara, afet öncesinde yapılan planlama kapsamında, konut alanlarının yerleşiminde çok önemli bir yol gösterici ve afet sonrasında ise sorgulama ve analiz yeteneği sayesinde Acil Yardım Planları'nın en hızlı ve etkin şekilde gerçekleştirilmesini sağlayıcı bir bilgi sistemidir. CBS, deprem öncesi ve sonrası kentsel verileri ortaya çıkararak, afete dayanıklı kentler yaratma ilkesinden hareketle kentsel kaliteyi, etkin afet yönetimiyle geliştirmekte, kent yönetimini sağlamak için mekana bağlı analizleriyle etkin ve doğru karar verebilmek mekanizması oluşturmaktadır. Bu tezde seçilen Adana ili, kaya düşmesi, heyelan, taşkın gibi doğal olayları içermesinin yanı sıra öncelikli deprem ağırlıklı olarak, planlama kapsamında incelenmiştir. Özellikle gelişme konut alanlarında deprem duyarlı ölçütlerle yerleşimi, depreme karşı güvenli konut alanları yaratma sürecinin ilk evresidir. Bu nedenle Adana iline ait veriler; çeşitli kurum, kuruluş ve üniversitelerden sağlanan verilerden faydalanılarak sayısal ortama aktarılmıştır. Afet duyarlı planlama kapsamında ilk olarak, Afet Bilgi Sistemi oluşturma sürecinin afet öncesi evresi ve bölge planlarına altlık oluşturacak olan 1/100 000 ölçekli yerleşilebilirlik amaçlı analiz ve sentezler yapılmış ve bölgesel gelişme yönleri belirlenmiştir. İkinci aşamada ise kentsel planlama amaçlı çalışmalara altlık oluşturacak 1/25 000 ölçekli yerleşilebilirlik analiz ve sentezleri yapılmıştır. Yerleşilebilirlik analizi kapsamında, çok ölçütlü karar verme problemlerinin çözümünde kullanılan Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP), istatistiksel bir model olarak kullanılmıştır. Bu analizler neticesinde, kentin afet tehlike ve risk durumları ortaya çıkarılarak yeni yerleşim alanlarının seçiminde planlamaya yön verilmiş ve mevcut yerleşimlerin durum analizleri yapılarak olası riskleri değerlendirilmiştir. CBS destekli olan bu analizlerde bölge ve kentsel ölçekteki deprem duyarlı yerleşilebilirlik ölçütleri göz önüne alınmıştır. Mevcut yerleşimlerin olası riskleri ortaya çıkarılarak bu ölçütlerle değerlendirme yapılmıştır.

ANTAKYA KENTİNİN ÖZGÜNLÜĞÜ VE GÜNÜMÜZ KORUMA SORUNLARININ ANTAKYA KENTSEL SİT ALANINDA İRDELENMESİ

ÖMEROĞLU, Ceyda

Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama

Danışman: Y. Doç. Dr. Nuray Bayraktar
2006, 215 s.

Bu çalışma Antakya kentsel sit alanındaki koruma sorunlarının, tarihsel kültürün gelecek nesillere aktarılması ile ilgili çalışmaların yetersizliklerinin saptanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. 1975 yılında koruma altına alınan Antakya kentsel sit alanındaki konut dokusunun gittikçe yıpranması, var olan koruma amaçlı imar planına rağmen kontrol mekanizmasının plana aykırı uygulamalarda bulunması, kullanıcıların değişim istemleri ile oluşan yoğun tahribatın tespiti amacıyla yapılan çalışmada aynı zamanda Türkiye’de koruma sürecinde yaşanan sorunlar değerlendirilmiştir. Çalışma, Antakya kentinin sahip olduğu sosyal, kültürel, dini ve ticari mekanları ve çok kültürlü toplumsal yapısıyla oluşan özgünlüğünü vurgulamakta; kentin bugünkü tahrip edilmiş halinden uzaklaşarak, etkin bir yaşam alanı haline gelmesini önermektedir.

YENİDEN YAPILANAN TARIM VE KIRSAL ALANLARDA İNTİBAK SÜREÇLERİ: ADANA-KARATAŞ'TA PAMUK SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ

AYALP, Ekrem

Yüksek Lisans, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama

Danışman: Doç. Dr. Melih Pınarcıoğlu
2007, 176 s.

Geleneksel tarımda süregelen dönüşümler yaşanıp, tarımsal kurumsal teşekkül ve piyasa yapılarında yeni düzenlemeler söz konusu iken, bu tezin amacı yaşanan bu sürecin kazanan ve kaybedenlerinin kimler olabileceğinin tarifini yapmaktır. Arka plandaki soru kırsal alanların yeni çehresine dair

dir ve çalışma bu alanlarda tarımın mevcut durumdaki öneminin ne düzeyde olduğu ve eğer kırsal alanlar birer yaşam formasyonu olarak dönüşüm içerisinde ise, bu yeniden yapılanmanın tarım açısından tezahürlerinin neler olacağını dikkate almaktadır. Bu hususlar Adana’da pamuk sektörünün işleyiş yapısına referansla incelenmiş ve Karataş İlçesindeki üç köydeki pamuk üreticileri ilginç birimler olarak tetkik edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: tarımsal yeniden yapılanma, kırsal tepki, pamuk sektörü

TARSUS ŞER’İYYE SİCİLLERİNE GÖRE MERSİN KENTİNİN KURULUŞ ÖYKÜSÜ

OĞUZ, İbrahim

Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi, Tarih

Danışman: Y. Doç. Dr. Nuri Adıyeke
2006, 162 s.

Mersin kenti bugün Türkiye Cumhuriyeti’nin en önemli iç ve dış ticaret merkezlerinden birisidir. Kent bu özelliğini eski çağlarda kazanmış fakat ortaçağdan itibaren, bir yerleşim ve ekonomik merkez olma özelliğini kaybetmiştir. Mersin kentinin adına yeniden rastlamamız, XIX. yüzyıl başlarına kadar mümkün olmamaktadır. Bu tarihlerden itibaren önce seyahatnameler, ardından da devlete ait kayıtlarda Mersin adı tekrar karşımıza çıkmaktadır. Mersin’in, tarihi bakımından, en önemli özelliği, tarihsel bir süreklilik göstermemesidir. Eski çağlarla, XIX. yüzyıl arasında Mersin kenti diye bir yer yoktur. Yeniden ortaya çıkışının tam olarak öyküsü bilinmemektedir. Mersin kentinin yeniden bir yerleşim kimliği kazanmasındaki en önemli faktör, iskele ve buradan yapılan ticarettir. Geleneksel Tarsus İskelesi’nin işlevini yitirmesi, Mersin’in yeniden kimlik kazanmasındaki en önemli etkidir. İskelenin oluşmasıyla birlikte, yerleşim artmış, ticari ve resmi kurumlar oluşmuş ve paralelinde kent idari bir statüye kavuşmuştur. Mersin’de idari yapının çok hızlı gelişmesi ve 1864’te kaza, 1888’de sancak olması, diğer kentlerde eşine rastlanmayacak bir oluşumdur ve kentin önemini anlatması bakımından da dikkat çekicidir. Bu kadar hızlı büyüyen kente ait birincil kaynak olan şer’iyye sicilleri maalesef kayıptır. O yüzden Mersin tarihinin

ilk dönemlerini açıklamak için Tarsus Şer’iyye Sicilleri’nden yararlanılarak kent tarihi açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mersin, Mersin İskelesi, Tarsus Şer’iyye Sicilleri, Ticaret.

ANTAKYA KENTİNİN ÖZGÜNLÜĞÜ VE GÜNÜMÜZ KORUMA SORUNLARININ ANTAKYA KENTSEL SİT ALANINDA İRDELENMESİ

ÖMEROĞLU, Ceyda

Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama

Danışman: Y. Doç. Dr. Nuray Bayraktar
2006, 215 s.

Bu çalışma Antakya kentsel sit alanındaki koruma sorunlarının, tarihsel kültürün gelecek nesillere aktarılması ile ilgili çalışmaların yetersizliklerinin saptanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. 1975 yılında koruma altına alınan Antakya kentsel sit alanındaki konut dokusunun gittikçe yıpranması, var olan koruma amaçlı imar planına rağmen kontrol mekanizmasının plana aykırı uygulamalarda bulunması, kullanıcıların değişim istemleri ile oluşan yoğun tahribatın tespiti amacıyla yapılan çalışmada aynı zamanda Türkiye’de koruma sürecinde yaşanan sorunlar değerlendirilmiştir. Çalışma, Antakya kentinin sahip olduğu sosyal, kültürel, dini ve ticari mekanları ve çok kültürlü toplumsal yapısıyla oluşan özgünlüğünü vurgulamakta; kentin bugünkü tahrip edilmiş halinden uzaklaşarak, etkin bir yaşam alanı haline gelmesini önermektedir.

KÜRESELLEŞME VE KENTLERİN DÖNÜŞÜMÜ: MERSİN ÖRNEĞİ

DOĞAN, Ali Ekber

Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi, Kamu Yönetimi

Danışman: Doç. Dr. Atilla Göktürk
1999, 254 s.

Küreselleşme, günümüz dünyasının baskın ekonomi-politik eğilimleri değerlendirilen en

fazla gönderme yapılan kavramlardan biridir. 1970'lerin sonları ve 1980'lerin başlarında gündeme gelen neo-liberal politikaların yerleştirmeye çalıştığı, sermayenin dolaşım alanının genişlemesi ve hızının artması biçimindeki yeni bir sermaye birikim tarzının adlandırılması olan küreselleşme, toplumsal sınıflar ve mekansal birimler üzerinde önemli etkilerde bulunmaktadır.

Bu çalışma iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, küreselleşmenin temelini oluşturan

nedenlerden; neo-liberal yeniden yapılanma gereksinimini doğuran 1970'lerdeki dünya ekonomik krizi, gelişmiş ülkelerden başlayarak bu krize karşı geliştirilen ekonomik politikalar ve bunların siyasal, toplumsal, yönetsel, kültürel boyutlardaki ve az gelişmiş ülkelerdeki etkileri ve kentlerde yarattığı değişimler incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan bu bölümün ardından, ikinci bölümde, yaşanan bu değişim süreçlerinin Mersin'deki yansımaları, Türkiye kentleri ve birikim süreçleri bağlamına

oturtularak tartışılmıştır. Bu çerçevede, 1980 sonrasında kentin ekonomik, demografik ve yönetsel yapısında yaşanan gelişmeler ve bunların mekansal ve toplumsal boyutlardaki etkileri değerlendirilmiştir.

Çalışma sonucunda, neo-liberal yeniden yapılanma ve küreselleşme süreçlerinin, dünya çapında kentlerin evriminde yeni bir aşama yarattığı, Mersin kentinin de bir liman kenti olarak bunlardan önemli ölçüde etkilendiği ortaya konulmuştur.